

Persze, normális esetben Ponta nem kerülhetné el több európai kollégája sorsát és kénytelen lenne lemondani a kormányfőségről. De jelen pillanatban nem adja jelét annak, hogy hajlandó lenne erre...²⁷

Végső következtetésként elmondhatjuk, hogy míg fél évvel ezelőtt nem nagyon lehetett megkérdőjelezni az USL határozott, sőt lehengerlő győzelmét az őszi parlamenti választásokon, az elmúlt hónapok azt mutatták, ez már korántsem olyan biztos.

De az a mód, ahogy a Victor Ponta vezette kormány az utóbbi napokban elfoglalta az intézményeket (Román Kulturális Központ, a közszolgálati televízió), illetve ahogy megtámadta a kellemetlen döntéseket hozókat (alkotmánybíróság, korrupcióellenes ügyészek, a miniszterek és a miniszterelnök plágium-ügyeit vizsgáló egyetemi tanácsokat stb.) rossz előjele annak, ahogy az új kormány az országot vezetni tervezi. Egy ilyenfajta magatartás egy esetleges kétharmados többség veszélyével párosulva sokak számára teheti újrát vonzóvá a PDL-t.²⁸

*Illyés Gergely*¹ – *Székely István Gergő*²

A 2012-es romániai helyhatósági választások tanulságai

Illyés, G.-Székely, I. G.: On the 2012 municipal elections in Romania

On the 10th of June 2012, municipal elections were held in Romania. The voting took place amidst intense social discontent, unparalleled as yet, resulting from the government's activities in the last couple of years. The restrictions and austerity measures implemented by the former center-right government during the economic crisis hit the various social categories equally hard. As a consequence, the event turned into a real barometer election, where at stake was not merely who would lead the localities and counties in the next four years, but also how the parties of the previous government fallen in April would perform. At the same time, this was the first time when three political parties of the Hungarian minority entered the competition.

Romániában 2012. június 10-én rendezték meg a helyhatósági választásokat. Akárcsak 2008-ban, a választópolgárok négy darab szavazólapra pecsételhetek, települési szinten polgármestereket és a helyi tanácsok (képviselőtestületek) tagjait, megyei szinten pedig a megyei tanácsok elnökeit és azok tagjait választhatták meg. Újdonságnak számított ugyanakkor, hogy 1992 óta először a polgármestereket is egyetlen fordulóban választották meg, így gyakorlatilag június 10-én minden tisztség sorsa eldőlt.³ Mivel az önkormányzati választásokra hagyományosan hozzávetőlegesen fél évvel a parlamenti választások előtt kerül sor Romániában, a megmérettetés általában egyfajta főpróbának tekinthető az őszi országos választásra. Nem volt ez másképp idén sem, sőt, a választásokra régóta nem tapasztalt felfokozott társadalmi elégedetlenség közepette került sor, amelynek okai az elmúlt néhány év kormányzati tevékenységére vezethetők vissza: a gazdasági válságra adott kormányzati válaszokra, a megszorításokra és a különböző társadalmi kategóriákat egyszerre sújtó forráselvonásokra. E tényezőknek köszönhetően a voksolás valódi barométer-választássá alakult,

²⁷ Liviu Avram – Ponta. Demisie imposibilă – adevarul.ro, 2012. június 20. (http://www.adevarul.ro/liviu_avram-editorial/Ponta-Demisie_imposibila_7_722397757.html) Magyarul: Románia magyar szemmel – http://eres.blog.hu/2012/06/27/uj_kormany_regi_rossz_szokasok

²⁸ Ennek a fajta magatartásnak már csak egyik tünete az, hogy Victor Ponta 2012. július 1-én este, a kormánypártokhoz közeli Antena 3 hírtévé Sinteza zilei műsorában már arról beszél, hogy neki és Băsescu elnöknek egyaránt le kellene mondaniuk és újra meg kellene méretetnük magukat egy szavazáson. Ez a különböző közjogi akadályokon túl (Băsescu elnöknek a mostani a második és utolsó mandátuma) nem más, mint kétségbeesett kísérlet a kormányfő részéről, hogy megússza a plágium miatti lemondás szégyenét – Ponta: Îi propun lui Băsescu să demisionăm amândoi și să chemăm oamenii la vot – Ziare.com, 2012. július 1. (<http://www.ziare.com/victor-ponta/traian-basescu/ponta-ii-propun-lui-basescu-sa-demisionam-amandoi-si-sa-chemam-oamenii-la-vot-1176268>)

¹ Nemzetpolitikai Kutató Intézet

² Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár

³ Ez alól kivételt jelentenek azok a települések, ahol a polgármester-választás esetében szavazategyenlőség alakult ki, valamint azok, ahol valamilyen rendellenesség vagy incidens miatt meg kellett semmisíteni az eredményeket. A Központi Választási Iroda honlapján közzétett információk szerint összesen öt településen ismételték meg a polgármester-választást és két helyen a helyi tanács megválasztását, ezek közül csak a Konstanca megyei Mangalia municípium tekinthető viszonylag relevánsnak.

amelyen a tét már nem csak az volt, hogy ki fogja vezetni a települést vagy a megyét a következő négy évben, hanem az is, hogy a korábbi – áprilisban megbukott – kormány pártjai miként fognak szerepelni.

Bár a választás pillanatában már a Szociáldemokrata Pártból (PSD), a Nemzeti Liberális Pártból (PNL) és a Konzervatív Pártból (PC) össze tevődő Szociálliberális Unió (USL) nevű pártszövetség kormányzott, a népszerűtlen intézkedéseket a 2009 december és 2012 április között hatalmon levő második Boc-kormány hozta meg, amely a jobbközép Demokrata-Liberális Pártból (PDL), a Romániai Magyar Demokrata Szövetségből (RMDSZ) és az Országos Szövetség Románia Haladásáért (UNPR) nevű pártból állt. Utóbbi párt a parlamenten belül keletkezett, és zömében olyan honatyákból áll, akik eredetileg a jelenlegi USL tagpártjainak színeiben kerültek be a parlamentbe, ám kiléptek onnan a ciklus folyamán, elsősorban azért, hogy ellenzékbe kormányoldalra váltsanak.

2012 februárjában Emil Boc lemondott a miniszterelnöki posztról és átadta a kormányzást a függetlenként fellépő Mihai Răzvan Ungureanunak.⁴ A váltás abból a megfontolásból történt, hogy az új, fiatal, lendületes és szakértői arculatot felmutató kormányfő vezetésével megalakuló, kevésbé ismert arcokból álló kormány próbálja visszatornászni a legnagyobb kormánypárt rettenetes mélységekbe süllyedt népszerűségét. Bár az új kormány néhány populistább színezetű intézkedést is gyorsan bejelentett – például a közalkalmazottak 2010-ben 25%-kal csökkentett bérének részleges helyreállítását – keresztülvinni őket már nem maradt ideje, ugyanis a posztkommunista Románia történetében rekordnak számító időn belül megbukott egy ellenzéki bizalmatlansági indítványon, amit mellest több olyan képviselő is megszavazott, aki addig a kormányoldalt erősítette. Következésképpen Traian Băsescu államfő a szociáldemokrata Victor Pontát nevezte ki kormányfőnek. Mindez nagyjából a választások előtt egy hónappal történt, így a kampány idején már a Szociálliberális Unió kormányozta az országot, a PDL pedig immár ellenzékbe próbálhatta javítani, vagy inkább konzerválni pozícióit. A választás előtt gyakorlatilag egyértelmű volt, hogy a korábbi kormánypártok elhasználódásából (*incumbency effect*) következő büntető szavazás leginkább a PDL-t fogja sújtani, a frissen hatalomra került USL-nek pedig csupán néhány kisebb botrányra „volt ideje”, ami nem tépázhatta meg komolyabban népszerűségét.

A Szociálliberális Unió (USL) nevű választási szövetséget még 2011 elején hozta létre a Szociáldemokrata Párt (PSD), a Nemzeti Li-

⁴ Ungureanu korábban a PNL tagja volt, ám régóta Băsescu elnök bizalmasaként tartják számon, és kinevezésekor azt hangsúlyozta, hogy minden kapcsolatot megszakított korábbi pártjával

berális Párt (PNL) és a Konzervatív Párt (PC). Amint a pártok neve is mutatja (bár Romániában ez nem túl megbízható indikátora az ideológiai irányultságnak), igen színes választási koalícióról van szó. A három pártot sokkal inkább Băsescu elnök és a PDL megbuktatásának célja tartja össze, mint a közös program-célok. Bár a pártszövetség eredeti protokollumában még az állt, hogy csak a politikailag is releváns megyei tanácsok és a megyeközpontok esetében állítanak majd közös jelölteket, végül túlnyomórészt közös jelöltekkel méretkeztek meg a helyhatósági választásokon, bár akadt szép számmal olyan – főleg falusi – település is, ahol külön indultak, vagy a három párt közül csak kettő lépett koalícióra. A kampány során az USL végig a PDL megszorító politikájának bírálóját állította a középpontba, talán az eddigi helyhatósági választásoknál is kisebb mértékben szólt a szavazás a helyi, megyei ügyekről, mindent felülírtak az országos politikai témák, hiszen ez volt az első megmérettetés a fizetéscsökkentések, az elbocsátások és az egyéb népszerűtlen intézkedések bevezetése óta.

Bár a korábbi kormány többszereplős volt, várható volt, hogy a népharag főként a koalíció legnagyobb erejét adó PDL ellen fog irányulni. A PDL, borítékolható vereségét enyhítendő, számos megyében választási szövetségeket kötött kisebb pártokkal. Bár azt egyelőre nem lehet megállapítani, hogy e szövetségek mennyire szóltak egyszeri alkalomra, vagy mennyire lehet majd őket megújítani a parlamenti választásokra, ez a taktika nyilvánvalóan arról árulkodik, hogy a PDL elkezdett munkálkodni az USL egyfajta ellenpólusának kialakításán, különböző jobbközép, illetve ideológiailag zavaros kis pártok bevonásával. A PDL partnereiként a leggyakrabban az PSD, PNL és PC renegátjait tömörítő UNPR, a jobb időket is megélt Nemzeti Kereszténydemokrata Parasztpárt (PNT-CD) és a Román Környezetvédő Párt (PER) tűnt fel, de volt olyan megye is, ahol Gigi Becali futballmágnás radikális-populista Új Generáció Pártjával (PNG-CD), vagy akár egy roma mozgalommal szövetkeztek (utóbbival Kovászna megyében). A szavazat-maximalizáció mellett a különféle választási koalíciókban történő indulás mögötti másik megfontolás az volt a PDL részéről, hogy így saját, a kormányon töltött időszak alatt igencsak megkopott neve helyett más címkék mögé bújva kelhetett versenyre az USL jelöltjeivel, és az eddig védjegyének számító narancssárga színt is egyszerűbben cserélhette így a párt múltjával kevésbé összekapcsolható színekre.

A két nagy román blokk mellett szólni kell egy harmadik kategóriáról is, az olyan populista vagy nacionalista-szélsőséges pártokról, amelyek elsősorban a proteszt-szavazatokból kovácsolhatnak tőkét. Ebbe a kategóriába hagyományosan a Nagy-Románia Párt tartozott, illetve a már

említett Becali-féle pártocská. Bár e két párt, és főleg az utóbbi 2012-re teljesen elkopott, úgy tűnik, helyük nem marad betöltetlenül ezután sem, a választások előtti közvélemény-kutatások ugyanis rendre az öt százalékos parlamenti küszöb fölötti eredményt mérték egy új párt számára. A Dan Diaconescu Néppárt (PP-DD) nevű formációról van szó, amelyet a párt nevé is adó, makulátlannak nem nevezhető előéletű médiamágnás alapított. A PP-DD tipikusan olyan párt, amely az elégedetlen, kiábrándult szavazók megszólítására alapoz, ultrapopulista ígéretekkel. A párt programja a rendszerellenes jelszavak mellett néhány olyan tételt is tartalmazott, amiket jobb helyeken csak viccpártok ígérnének, ám ezekkel nem heccből rukkolt elő. A párt felfutása szempontjából kulcsfontosságú volt a pártalapító saját bulvársatornájának viszonylag magas nézettsége (főleg az alacsonyabban iskolázott rétegek körében), ugyanakkor viszonylag kezdetleges pártszervezetrel és kétes hírű jelöltekkel vágott neki a választásoknak.

A romániai magyarság szempontjából eddig példátlan helyzet állt elő: három szervezet jelentette be indulását a választásokon: az RMDSZ mellett a már négy évvel ezelőtt is jelöltekkel állító Magyar Polgári Párt (MPP) és a frissen bejegyzett Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP). A politikai alakulatok között országos szinten nem született együttműködési megállapodás, inkább a verseny dominált köztük, bár helyi szinten előfordultak alkalmi koalíciók (a két kisebb párt között), illetve néhány településen egymás jelöltjeit vagy független magyar polgármesterjelöltek támogatottak. Bár kisebbik kormánypártként kevésbé kellett tartania a népharagtól, az RMDSZ számára az immár háromszereplőssé alakult verseny egyértelműen kihívásnak ígérkezett.

A magyar szereplők közül messze az RMDSZ állította a legtöbb jelöltet: 22 megyei listát, 14 megyei tanácselnök-jelöltet, 320 polgármestert-jelöltet⁵ és 556 helyi listát. Ezzel szemben az MPP 5 megyei listát és 5 megyei tanácselnök-jelöltet, illetve 104 polgármester-jelöltet és 143 helyi listát, az EMNP pedig 7 megyei listát és 5 megyei tanácselnök-jelöltet, illetve 80 polgármester-jelöltet és 156 helyi listát állított. Az EMNP és az MPP néhány helyen koalícióban indult. Ezek közül a legfontosabb Kolozs megye, ahol a megyei tanács és a tanácselnök esetében közös jelöltekkel állították, de más megyékben is együttműködtek itt-ott (Kolozs megyén kívül négy községben állítottak közös helyi listát és három községben léptek fel közös polgármesterjelölttel.) Megemlítendő továbbá, hogy Kolozsváron a két kisebb magyar párt technikailag nem kötött ugyan koalíciót, de az EMNP listáján MPP jelöltek is szerepeltek.

⁵ Ebből öt a Kárpátokon túli Mehedinți megyében, négy pedig bukaresti kerületekben.

Az RMDSZ tehát az összes erdélyi megyében állított megyei listát, de hat ókirályságbeli megyében is (Bákó, Botoșani, Galac, Mehedinți, Suceava, Vaslui), bár utóbbiak közül nem mindegyik volt teljes lista. Ezek az esélytelen jelöltállítások egyrészt a felmutatható szavazatszám maximalizálását szolgálták, de szerepet játszhattak bennük helyi RMDSZ-es vezetők (pl. korábbi prefektusok) személyes ambíciói is.⁶ Ezzel szemben az MPP és az EMNP csak a jelentős magyar lakossággal rendelkező erdélyi megyékben szállt harcba, még az erdélyi szórványmegyékben sem indult el a megyei tanácsokba. A polgármester-jelöltek tekintetében 31 településen került sor hármas versenyre, 62 településen RMDSZ-MPP, 47 településen RMDSZ-EMNP pártharc volt, míg 3 helységben jött létre EMNP-MPP szövetség az RMDSZ ellenében.

Országos eredmények

Az alábbiakban a választási eredményeket ismertetjük mind a négy tisztesség esetében. Mivel a választás egyben az ősszel esedékes parlamenti választás főpróbájának is tekinthető, fontosnak tartjuk az eredményeket nem csupán pártok, hanem politikai blokkok szerint is bemutatni. A baloldal esetében a blokk egyértelműen az USL szövetséggel azonosítható, ám mivel bizonyos településeken (elsősorban a falvakban) a tagpártok önállóan (vagy elvélve más kis pártokkal szövetkezve) is megméretkeztek, ezeket az eredményeket is bele kell számolni a blokk eredményébe. A jobboldal esetében a helyzet bonyolultabb. A PDL 19 megyében választási szövetségekben vágott neki a választásoknak (ez a megyei tanácsokra vonatkozik, a tanácselnökök esetében ez kevesebb helyen fordult elő). Emiatt, ha pusztán a párt neve mellett megjelenő eredményt nézzük, akkor a párt támogatottságát jelentősen alulbecsüljük, ezért ezt korrigálni kell. Bár alig találunk azonos összetételű PDL-koalíciót két megyében, e szövetségek junior partnerei jobbára ugyanazok a pártok voltak, csak különböző kombinációkban jelentek meg a megyei koalíciókban. Azokban a megyékben, ahol a PDL egyedül indult, e kisebb pártok is önállóan méretkeztek meg, vagy – ritkábban – egymással szövetkeztek. Ez felveti annak a lehetőségét, hogy a PDL a parlamenti választásokon szorosabban

⁶ Az ilyen jellegű jelöltállítások értelme nagy mértékben lecsökkent volna, ha az alkotmánybíróság nem nyilvánítja alkotmányellenesnek a májusban elfogadott új parlamenti választási törvényt. Ennek értelmében tiszta egyéni választókerületes, egyszerű többségi rendszert vezetnek volna be, az országos kompenzációs kosár – aminek köszönhetően eddig az ország bármely pontján leadott magyar szavazatok hasznosulni tudtak – pedig kikerült volna a rendszerből.

fűzze a szövetséget e csatlósáival, ezért indokolt lehet beleszámítani a kis pártok önálló eredményét is a potenciális jobboldali blokk maximális támogatottságába. A PDL koalícióin belül a tagpártok számára járó mandátumok számáról nem áll rendelkezésünkre információ, ám joggal feltételezhetjük, hogy a domináns szerep többnyire a volt nagyobbik kormánypárté ezekben a szövetségekben.

E két blokk mellett megkülönböztetünk egy harmadikat is, amelybe azokat a pártokat soroltuk, amelyek az általános elégedetlenség által táplált protesztuszavazatokra építenek. A Nagy-Románia Párt a 2000-es választásokon profitált látványosan ezekből a szavazatokból, és bár mára régi énje árnyékává vált, ebbe a csoportba soroltuk új strukturális ekvivalense, Dan Diaconescu Néppártja mellé.⁷ Végül a negyedik blokkba a magyar pártok tartoznak, ebben a szakaszban inkább blokk-szinten foglalkozunk a magyar eredménnyel, a blokkon belüli folyamatokat a dolgozat végén vizsgáljuk meg alaposabban. A táblázatokban feltüntettük továbbá a Német Demokrata Fórum eredményeit – amely ugyan elveszítette vezető pozícióját a Szeben megyei tanácsban, de továbbra is gyakorlatilag az egyetlen olyan apró párt, amely be tud jutni a megyei tanácsokba – valamint a független jelöltek.

A megyei tanácsok elnökjelöltjeire leadott szavazatok megoszlása

A megyei tanácsok elnökjelöltjeire 9.809.257 szavazatot adtak le, ennek 45,85 százalékát az USL jelöltjei, 15,1 százalékát a PDL jelöltjei, 9,23 százalékát a PP-DD jelöltjei, 7,45 százalékát független jelöltek, 4,95 százalékát az RMDSZ jelöltjei és 2,03 százalékát az UNPR jelöltjei kapták. A PDL által vezetett koalíciók további 7,4 százalékát szereztek meg a szavazatoknak, így a jobboldali blokk ereje itt kb. 22,5 százalékra tehető, ha pedig a kis pártok önálló eredményét is hozzászámoljuk, akkor ez az érték 25,9 százalékra gyarapodik. Sokkal lényegesebb azonban a mandátumokban kifejezett eredmény, ugyanis a 41 megyéből 36 élére került az USL által támogatott jelölt (szövetségen belül az elnyert mandátumok a következőképpen oszlanak meg: PSD 22, PNL 13, PC 1 megyei tanácselnök). A PDL csupán három megyében tudta megőrizni a tanács-

elnöki pozíciót, egyet saját neve alatt (Fehér megye), egyet pedig a Nemzeti Kereszténydemokrata Parasztpárttal közösen indulva (Arad megye). Egy harmadik megyében sem sikerült az USL szövetségnek megverni a PDL-t és szövetségeseit, ám itt a megyei tanácselnököt a választási koalíció protokolluma értelmében az UNPR kapta (Neamț megye). Végül, az RMDSZ jelöltje két megyében győzött, ami egyértelmű veszteség a korábbi négy mandátumoz képest, hiszen Maros és Szatmár megyében nem sikerült megtartani a tisztséget. A Német Fórum is elveszítette a Szeben megyei tanács elnökségét. Az USL tehát tarolt a megyei tanácselnöki versenyben, és ahol az elnökséget megnyerték, ott többnyire a többséget is megszerezték a tanácsban (lásd az 1. Térképet, illetve a következő szakaszt).

A megyei tanácsosi listákra leadott szavazatok megoszlása

A helyhatósági választásokon esetében a megyei tanácsosi listákra leadott szavazatok tükrözik a leghívebben a lakosság politikai szavazatát, ennek az eredménynek az alapján lehet a legjobban előrejelezni a parlamenti választásokon várható erőviszonyokat. Míg a helyi tanácsok és főleg a polgármesterek esetében a jelöltek személyes kvalitásai gyakran felülírják a politikai preferenciákat (főleg a kisebb településeken), a megyei tanácsosi listára leginkább politikai megfontolásból voksolnak a választók, hiszen egyértelmű előnyt jelent a források elosztása szempontjából, ha a megyét olyan pártok vezetik, amelyek a kormányban is ott vannak. Ezért a szavazatok megoszlását a megyei tanácsok esetében elemezzük a legrészletesebben. Az eredmények szintézisét – a pártblokkok feltüntetésével – az 1. táblázat, az egyes megyei tanácsok összetételét pedig a 2. táblázat szemlélteti (utóbbiban a különböző választási szövetségeket, amelyekben a PDL részt vett, az egyszerűség kedvéért PDLsz-szel jelöltük).

⁷ A Gigi Becali által vezetett Új Generáció Pártját azonban a jobboldali blokkhoz soroltuk. A PNG-CD egy Ókirályság-beli megyében lépett szövetségre a PDL-vel, míg a Nagy-Románia Párt Hargita megyében szerepelt PDL által vezetett koalícióban. A két helyzet azonban nagyon különböző, a Székelyföldön ugyanis jellemzőek a román gyűjtőkoalíciók, itt az ideológiai irányultság kevésbé szokott számítani. Mindazonáltal a PNG-CD önálló támogatottsága annyira alacsonynak bizonyult, hogy ez nem vezet a potenciális jobboldali blokk erejének lényeges túlbecsléséhez.

1. táblázat. A megyei tanácsosi listákra leadott szavazatok és a megszerzett mandátumok

Párt	Szavazat	Szavazat %	Mandátum	Mandátum %
PDL	1362797	15,29	212	15,90
PDL szövetségben	759179	8,52	135	10,13
PDL és blokkja	2121976	23,81	347	26,03
PDL-szövetségesek önállóan	382722	4,30	10	0,75
Potenciális jobboldali blokk	2504698	28,11	357	26,78
USL ⁸	4452017	49,96	723	54,24
baloldali blokk	4452017	49,96	728	54,61
proteszt-pártok	977736	10,97	134	10,05
magyar pártok	577637	6,48	104	7,80
Német Demokrata Fórum	62528	0,70	11	0,83
független jelöltek	25208	0,28	1	0,08
egyéb pártok	310618	3,49		
összesen	8910442		1333	

Az eredmények – a tanácselnöki eredményekhez hasonlóan – a PDL egyértelmű térvesztését mutatják és az USL megerősödését. A párt csupán egyetlen megyében szerzett relatív többséget (Fehér), további két megyében pedig a megyei tanácselnöki tisztség megszerzésének köszönhetően kerül paritásba az USL-vel (Arad, Neamț). E három megyét tehát továbbra is a PDL és szövetségesei fogják vezetni, hiszen a megyei tanácselnöki pozíció döntő szokott lenni paritás esetén. A fennmaradó 38 megye közül 31-ben az USL került többségbe, ráadásul nyolc esetben kétharmados többséggel (bár ez a megyék szintjén kevésbé számít). A megyék szerinti bontásban az is látható, hogy a PDL és más néven indult alkalmi szövetségesei mindenhol visszaszorultak valamelyest, azonban az USL mandátumai sem érik el mindenhol a PSD, a PNL és a PC 2008-as mandátumainak összegét.

A megyei tanácsokra vonatkozó eredmények kapcsán ki kell emelni azt is, hogy Dan Diaconescu protesztpártja két kivétellel (Hargita és Kovászna) minden megyei tanácsba bejutott, a legjobb eredményeket Brăila,

⁸ Az USL szövetség pártjai egy kivétellel minden megyében közösen indultak (a kivétel Kovászna megye, a táblázatban a PSD, PNL és PC eredményét hozzáadtuk a szövetség eredményéhez).

Giurgiu, Gorj, Neamț és Bákó megyékben érte el, Giurgiu megyében pedig még a PDL-t is megelőzte. Magyar szempontból nem túl kedvező fejlemény, hogy bár Erdélyben a párt valamivel gyengébb eredményeket tud felmutatni, mint az Ókirályságban, a két nagy pólus közti erőviszonyok kiegyenlítettebb mivolta miatt éppen Erdélyben értékelődhetnek fel a PP-DD mandátumai. Kolozs, Szatmár és Szilágy megyékben akár a mérleg nyelvéné is válhatott volna, gyengítve ezáltal az RMDSZ pozícióit (erre alább visszatérünk). Pusztán matematikailag szintén döntő szerepe lehetett volna a PP-DD-nek Szeben megyében, ahova magyar képviselő nem jutott be. Ugyanakkor az a tény, hogy a PP-DD Erdélyben gyengébb eredményeket ért el, arra is utal vélhetőleg, hogy az Ókirályságban a PDL-ből kiábrándultakat jobban meg tudta szólítani, míg Erdélyben a PDL nem gyengült meg annyira.

2. táblázat. A megyei tanácsok összetétele 2008-ban és 2012-ben

Megeye	Mandátumok 2008	Mandátumok 2012
Arad	17 PDL 6 PNL 4 PSD 3 RMDSZ 2 PC	14 USL 13 PDLsz 3 PP-DD 2 RMDSZ
Argeș	18 PSD 9 PDL 7 PNL	23 USL 7 PDLsz 4 PP-DD
Bacău	13 PSD 11 PNL 9 PDL 3 PC	22 USL 7 PDL 5 PP-DD 2 PER
Beszterce-Naszód	13 PDL 11 PSD 6 PNL	15 USL 13 PDL 2 PP-DD
Bihar	10 PNL 9 RMDSZ 9 PDL 6 PSD	18 USL 7 RMDSZ 7 PDL 2 PP-DD
Botoșani	10 PNL 10 PDL 10 PSD 2 PRM	18 USL 11 PDLsz 3 PP-DD
Brassó	13 PDL 12 PNL 7 PSD 2 RMDSZ	17 USL 11 PDL 2 NDF 2 PP-DD 2 RMDSZ
Brăila	13 PSD 9 PDL 8 PNL 2 PC	16 USL 8 PDLsz 7 PP-DD 1 Független
Buzău	12 PSD 11 PDL 9 PNL	20 USL 8 PDL 4 PP-DD
Călărași	10 PNL 9 PDL 7 PSD 2 PC 2 PN-CD	17 USL 9 PDLsz 4 PP-DD
Dâmbovița	16 PDL 14 PSD 4 PNL	18 USL 13 PDL 3 PP-DD
Dolj	15 PDL 15 PSD 6 PNL	21 USL 8 PDL 4 UNPR 3 PP-DD
Fehér	18 PDL 7 PNL 7 PSD	15 PDL 14 PSD 3 PP-DD
Galac	11 PSD 8 PNL 8 PDL 7 PC	22 USL 8 PDLsz 4 PP-DD
Giurgiu	12 PNL 9 PDL 9 PSD	21 USL 5 PP-DD 4 PDLsz
Gorj	15 PSD 9 PDL 6 PNL 2 PRM	21 USL 6 PDL 5 PP-DD

Megye	Mandátumok 2008	Mandátumok 2012
Hargita	18 RMDSZ 10 MPP 2 PSD	20 RMDSZ 4 MPP 3 EMNP 3 USL
Hunyad	12 PNL 9 PDL 9 PSD 2 PRM	17 USL 11 USP 4 PP-DD
Ialomița	13 PSD 9 PDL 6 PNL 2 PNG	20 USL 7 PDLsz 3 PP-DD
Iași	13 PDL 13 PSD 10 PNL	25 USL 7 PDL 4 PP-DD
Ilfov	11 PSD 10 PNL 9 PDL	18 USL 7 PDL 3 PP-DD 2 UNPR
Kolozs	15 PDL 7 PNL 7 PSD 5 RMDSZ 2 PRM	16 USL 12 PDL 5 RMDSZ 3 PP-DD
Konstanca	20 PSD 9 PDL 7 PNL	26 USL 7 PDL 3 PP-DD
Kovácszna	15 RMDSZ 9 MPP 5 ARJC 1 Független	18 RMDSZ 4 EMNP 3 MPP 3 PSD 2 PNL
Krassó-Szörény	15 PDL 9 PSD 6 PNL	18 USL 5 PDL 4 PP-DD 3 UNPR
Maros	13 RMDSZ 8 PNL 7 PDL 6 PSD	13 USL 13 RMDSZ 6 PDLsz 2 PP-DD
Máramaros	12 PNL 10 PDL 10 PSD 2 RMDSZ	20 USL 9 UM PDL UNPR 3 PP-DD 2 RMDSZ
Mehedinți	13 PDL 9 PSD 8 PNL	15 USL 13 PDLsz 2 PP-DD
Neamț	17 PDL 12 PSD 5 PNL	15 USL 14 PDLsz 5 PP-DD
Olt	13 PSD 12 PDL 7 PNL	22 USL 4 PP-DD 4 PDL 2 UNPR
Prahova	11 PDL 10 PSD 7 PNL 5 PNDC 3 PNG	19 USL 13 PDL 4 PP-DD
Szatmár	13 RMDSZ 8 PSD 6 PNL 5 PDL	13 USL 12 RMDSZ 5 PDL 2 PP-DD
Szeben	10 PDL 9 NDF 9 PSD 4 PNL	13 USL 9 NDF 7 PDL 3 PP-DD
Szilágy	9 RMDSZ 9 PSD 6 PNL 6 PDL	14 USL 7 RMDSZ 6 PDL 3 PP-DD
Suceava	18 PDL 14 PSD 4 PNL	18 USL 15 PDL 3 PP-DD
Teleorman	16 PSD 8 PNL 8 PDL	22 USL 8 PDLsz 2 PP-DD
Temes	15 PDL 11 PSD 10 PNL-PN-CD-FDGR	21 USL 11 PDL 3 PP-DD
Tulcea	15 PDL 10 PSD 5 PNL	16 USL 11 PDL 3 PP-DD
Vaslui	15 PSD 7 PNL 6 PDL 4 PRM	20 USL 8 PDL 4 PP-DD
Vâlcea	11 PDL 11 PSD 10 PNL	21 USL 6 PDL 3 PP-DD
Vrancea	17 PSD 8 PNL 7 PDL	21 USL 7 PDLsz 4 PP-DD
Bukarest	24 PDL 16 PSD 8 PNL 4 PNG 3 PRM	37 USL 11 PDL 7 PP-DD

A következőkben a román pártok országos eredményeit hasonlítjuk össze a 2008-as helyhatósági választások eredményeivel. Mivel a megyei tanácsosi listákra leadott szavazatok tekinthetők a leginkább politikai szavazatoknak, ezért ezt az összevetést csupán e tisztségek esetében végezzük el, a helyi tanácsokra és a polgármesterekre csupán magyar vonatkozásban térünk vissza a dolgozat végén. Az USL eredményeit a PSD, a PNL és a PC 2008-as eredményeivel hasonlítjuk össze, a PDL esetében pedig az önállóan és különböző szövetségekben elért eredményt viszonyítjuk a 2008-ashoz, a potenciális szövetségesek által önállóan elért idei eredményt itt nem vesszük figyelembe, hisz akkor 2008-as önálló eredményüket is be kellene számolni.

3. táblázat 2008-as és 2012-es országos eredmények összehasonlítása

Párt	Szavazat 2008	Szavazat 2012	Mandátum 2008	Mandátum 2012
PSD	27,97%	49,96%	452 (32,44%)	728 (54,61%)
PNL	18,2%		297 (21,32%)	
PC	3,32%		16 (1,14%)	
Összesen	49,49%		765(54,9%)	
PDL	28,92%	15,29% (23,81%)	458 (32,87%)	212 (15,9%) (347 (26,03))

Az összehasonlításból látszik, hogy az USL 2012-es teljesítménye szinte pontosan megegyezik a három tagpárt 2008-as eredményével, míg a PDL támogatottsága akkor is jelentősen visszaesett, ha figyelembe vesszük a választási szövetségekben elért eredményét. A csökkenés nagyjából öt százalékpont a szavazatok és hét százalékpont a mandátumok esetében, ami azt jelenti, hogy a párt nagyjából minden ötödik vagy hatodik szavazóját veszítette el 2008-hoz képest.

Négy évvel ezelőtt ezeken a pártokon kívül csupán az RMDSZ tudott 5 százaléknál több szavazatot szerezni, akkor számottevő voksot még a PRM (3,75%) és az Új Generáció Pártja (PNG-CD – 2,97%) szerzett. 2012-ben az RMDSZ-en kívül a PP-DD lépte át az 5 százalékot, a populista párt 8,96 százalékot kapott, a PRM két százalékot, a PNG-CD pedig gyakorlatilag eltűnt (önállóan 0,21%). Amennyiben 2008-ban a PRM-t és a PNG-CD-t tekintjük protesztpártnak, Dan Diaconescu színre lépésével elmondható, hogy a proteszt-blokk 2012-ben több mint négy százalékkal javította meg az eredményét (2008-ban PRM és PNG-CD együtt 6,72%, a PP-DD és PRM 2012-ben 10,97%, és ehhez talán még a PNG-CD 0,21%-át is hozzá lehet számolni). Ké-

zenfekvő értelmezés, hogy a proteszt-blokk (és elsősorban Dan Diaconescu) a kiábrándult PDL szavazókat vonzotta magához leginkább, ám e hipotézis bizonyításához alaposabb elemzésekre lenne szükség. Mindazonáltal, ha elfogadjuk ezt a hipotézist, akkor a PDL veszteségének nagyjából 80%-át meg is magyaráznánk.

„Ha a parlamenti választásokat egyszerű többségi rendszer szerint szervezték volna, Dan Diaconescu pártja nem számíthatott volna a mostanihoz hasonló jó eredményre összességében, legalábbis ami a mandátumok számát illeti, hiszen támogatottsága viszonylag egyenletesen oszlik meg országszerte, így nehezen hihető, hogy akár egyetlen egyéni választókerületben is meg tudta volna szerezni a relatív többséget. Ezzel vélhetően a választók is tisztában lettek volna, és amennyiben igaz az, hogy a PP-DD nyeresége nagy mértékben a PDL veszteségére épül, ezek a szavazatok egy stratégikus szavazásra nagyobb mértékben ösztönző kontextusban akár vissza is vándorolhattak volna a PDL-hez. Mivel azonban jelenleg úgy tűnik, hogy a régi, arányos választási rendszer marad érvényben, kijelenthetjük, hogy a PP-DD összességében számottevő parlamenti párttá válik.”

„Összegzésképpen elmondható tehát, hogy az USL szövetség hatalmas előnnyel vághat neki a parlamenti választásoknak, és biztosan meg is fogja azokat nyerni. Ám a PDL sem gyengült meg végzetes módon (mint például a Nemzeti Parasztpárt 2000-ben), és egy ügyes blokképítési stratégiával akár meglepetést is okozhat a biztos elsőprő győzelemre készülő USL-nek, legalábbis ami a győzelem mértékét illeti.”

A polgármester-jelöltekre leadott szavazatok megoszlása:

A polgármester-jelöltekre 10.802.641⁹ érvényes szavazat érkezett, ennek 38,46 százaléka az USL, 15,44 százaléka a PDL, 7,29 százaléka a PP-DD, 6,94 százaléka a PSD, 5,5 százaléka a PNL, 3,9 százaléka az RMDSZ és 3,8 százaléka az UNPR jelöltjeire, továbbá 3,83 százalék független jelöltekre. A PDL további 7,67 százalékot nyert különböző választási szövetségekben, a hozzá közelálló kisebb pártok pedig összesen 5,03 százalékot. A polgármester-jelöltek versenyében egyes helyeken a PSD, a PNL és a PC nem az USL égisze alatt indult, hanem saját színekben, ha az ezekre adott szavazatokat hozzáadjuk az USL eredményeihez, 52 százalékot kapunk, ami már sokkal közelebb áll az USL megyei tanácsos-listáira leadott szavazatainak arányához. Mandátumokban kifejezve

⁹ Az előbbi két kategóriához képest a növekedés annak köszönhető, hogy ebben a statisztikában a bukaresti eredmények is benne vannak

1322 USL-s polgármester megválasztását jelzik az eredmények, ám ez a szám a tagpártok önálló eredményeit is beszámítva 2018-ra ugrik, vagyis az összes mandátum 63,46 százalékára. Ez az érték azért ilyen magas, mivel az USL és tagpártjai a kisebb településeken taroltak, ami amúgy korábban is jellemző volt a PSD-re, és bár a pártszövetség reális támogatottságát túldimenzionálja, ez igen lényeges erőforrásnak bizonyulhat a parlamenti választások lebonyolításakor. A magyar pártok jelöltjei közül 203 RMDSZ-es, 7 MPP-s és csupán 2 EMNP-s városvezetőt választottak meg, ráadásul a két kis párt győzelmei közül csupán Gyergyószentmiklós nevezhető jelentős településnek, ahol az MPP jelöltje megőrizte tisztségét. Végül megemlítendő, hogy a PP-DD a nagyszámú rá adott szavazat ellenére csupán 31 polgármesteri tisztséget szerzett.

4. táblázat. *A polgármester-jelöltekre leadott szavazatok és a megszerzett mandátumok*

Párt	Szavazat	Szavazat %	Mandátum	Mandátum %
PDL	1668432	15,44	498	15,66
PDL szövetségben	828211	7,67	295	9,28
PDL és blokkja	2496643	23,11	793	24,94
PDL-szövetségesek önállóan	542940	5,03	34	1,07
Potenciális jobboldali blokk	3039583	28,14	827	26,01
USL ⁸	4155249	38,46	1322	41,57
USL tagpártok önállóan	1474622	13,65	696	21,89
baloldali blokk	5629871	52,11	2018	63,46
proteszt-pártok	920453	8,52	38	1,19
magyar pártok	504000	4,67	212	6,67
Német Demokrata Fórum	68821	0,63	9	0,28
független jelöltek	414507	3,83	53	1,67
egyéb pártok	225406	2,09	23	0,72
összesen	10802641		3180	

A polgármesteri eredmények tekintetében még azt érdemes kiemelni – anélkül, hogy a fontosabb városokban született eredményt alaposabban kielemeznénk –, hogy több megyében is egyfajta kohabitációs hely-

zet alakult ki, ugyanis a megyei tanácselnökséget (és a megyei tanácsot) nem ugyanaz a blokk nyerte, mint a megyeszékhelyt. Kolozs, Maros és Brassó megyében az USL (PNL) nyerte meg a tanácselnökséget, míg a megyeszékhelyt megtartotta a PDL. Szintén megtartotta a PDL Suceava, Drobeta Turnu Severin (Szörényvár), Târgoviște és Tulcea polgármesteri székét, ám az illető megyéket az USL (PSD) nyerte. Ugyanakkor olyan eredmény csak nagyon kevés helyen született, hogy a PDL meg tudta tartani mind a megyét, mind a megyeszékhelyt, ez csupán Arad és Fehér megyében fordult elő, továbbá ide számítható a már említett Neamț, ahol a megyeszékhelyt a PDL, a megyei tanácsot pedig az UNPR jelöltje fogja vezetni. Azt is meg kell említeni, hogy a PDL Bukarestben mindenhol vereséget szenvedett. Míg korábban a hat kerületből kettőben volt PDL-s polgármester, 2012-ben ötöt az USL jelöltjei (2 PSD, 2 PNL, 1 PC), egyet pedig az UNPR nyert meg. A főpolgármester a független Sorin Oprescu maradt.

A helyi tanácsosi listákra leadott szavazatok megoszlása

A helyi tanácsosi listákra 10.629.832¹⁰ szavazat érkezett, ezek blokkok szerinti eloszlását a 3. táblázat szemlélteti. Az USL 37,78 százalékot, tagpártjai további 13,19 százalékot szereztek, a PDL önállóan 14,47 százalékot, különböző szövetségekben további 7,11 százalékot gyűjtött, önállóan induló szövetségesei pedig még 5,16 százalékot. Dan Diaconescu pártja 8,75 százalékot gyűjtött, a PRM 2,06-ot, az UNPR pedig 3,01 százalékot, a függetlenek 2,75 százalékot kaptak. Az RMDSZ a szavazatok 4,3 százalékaival 2261 mandátumot szerzett (5,62%), az MPP 266-ot (0,66%), az EMNP 214-et (0,53%), az MPP-EMNP szövetség pedig 14 (0,03%) mandátumot.

¹⁰ Itt szintén benne vannak a bukaresti eredmények is, emiatt például az RMDSZ 4,3 százaléka alacsonynak tűnhet. A magyarázat az, hogy Bukarest esetében a Központi Választási Iroda a kerületeket és a fővárosi közgyűlést is a helyi tanácsokhoz számítja be, holott utóbbit talán logikusabb volna a megyei tanácsokkal együtt kezelni.

5. táblázat. *A helyi tanácsosi listákra leadott szavazatok és a megszerzett mandátumok*

Párt	Szavazat	Szavazat %	Mandátum	Mandátum %
PDL	1538203	14,47	6354	15,80
PDL szövetségben	755821	7,11	3647	9,07
PDL és blokkja	2294024	21,58	10001	24,87
PDL-szövetségesek önállóan	548970	5,16	1470	3,65
Potenciális jobboldali blokk	2842994	26,74	11471	25,52
USL	4015621	37,78	13148	32,69
USL tagpártok	1402832	13,19	8157	20,28
baloldali blokk	5418453	50,97	21305	52,97
proteszt-pártok	1149365	10,81	3726	9,26
magyar pártok	549788	5,17	2755	6,85
Német Demokrata Fórum	56903	0,54	72	0,18
függetlenek	289792	2,73	344	0,86
egyéb pártok	322537	3,03	549	1,44
	10629832		40222	

Az országos eredményekből tehát az látszik, hogy az USL (ide számítva a PSD és a PNL eredményeit is) a szavazatok nagyjából felét és a mandátumok közel 53 százalékát tudhatja magáénak, a PDL pedig a voksok nagyjából 22 százalékát tudta megtartani, kisebb csatlósaival együtt ez az érték megközelíti a 27 százalékot. A harmadik helyen a PP-DD végzett közel 9 százalékkal, a magyar pártok pedig számszerűleg valamelyest növelni tudták a megszerzett mandátumok számát. A helyi eredményeket részletesebben csak a magyar pártok szempontjából fogjuk alább elemezni, ám mielőtt ennek nekifognánk, azt mindenképp ki kell hangsúlyozni, hogy a PDL Bukarestben a tanácsokban és a fővárosi közgyűlésben is súlyos vereséget szenvedett, utóbbi testületben az USL kétharmadot szerzett. Dan Diaconescu pártja mind a hat szektor tanácsába bejuttatott 3-4 képviselőt, és a közgyűlésbe is bekerült, ezáltal átvette az eddigi szélsőséges pártok helyét.

A választások magyar szempontból

Magyar szempontból a számszerű eredmény nem tűnik kedvezőtlenebbnek a 2008-asnál. Az RMDSZ mindenhol bejutott a megyei tanácsba, ahol négy évvel ezelőtt is, bár eggyel kevesebb mandátumhoz jutott (ám ebben az is közrejátszott, hogy a tanácsok létszáma lecsökkent 2008-hoz képest). Ugyanakkor az RMDSZ növelni tudta polgármesterei és helyi tanácsosai számát is. Az egyetlen egyértelmű visszaesés a megyei tanácselnökök számában mutatkozik meg, amely megfeleződött, négyről kettőre.

Az RMDSZ megyei képviselője azonban éppen ott gyengült meg, ahol ennek komoly befolyáscsökkenés lehet az eredménye. Mandátumnövekedés csak a két magyar többségű megyében következett be, Hargitában az eddigi 18 helyett 20, Kovásznában 15 helyett 18 RMDSZ-es tanácsos nyert mandátumot, e nyereségeket azonban a kisebb magyar pártok kárára könyvelhette el az RMDSZ. E két megyében a Szövetség továbbra is többségben lesz a tanácsban (Hargitában kétharmados többségben). A szörványmegyékben, Aradban, Brassóban és Máramarosban továbbra is 2-2 tanácsos lesz, Kolozs és Maros megyében is sikerült megőrizni a képviselőket, Szilágy, Bihar, illetve Szatmár megyében azonban 2-2, illetve egy fővel kevesebb RMDSZ-es képviselő. Bár néhány megyében az eredmények pusztán matematikai szempontból nem garantálták az RMDSZ részvételét a megyei hatalomban, a Maros és Szatmár megyei elnökséget leszámítva nagy veszteségek e téren végül nem következtek be, az RMDSZ végül megyei alelnöki tisztséghez jutott Maros, Kolozs, Szatmár, Szilágy és Bihar megyében is.

Ami a szörványmegyéket illeti, „a helyzet kevésbé kedvező. Arad megyében ugyan a PDL és az RMDSZ együtt a mandátumok felét birtokolja, a PDL mégis a PP-DD-vel szövetségben.” Kevés az esély azonban az RMDSZ hatalmi részvételére Brassó és Máramaros megyében már a tanácsban kialakult matematika alapján is borítékolható volt az RMDSZ kimaradása a hatalomból, ugyanis itt az USL abszolút többséget szerzett.”

Az MPP és az EMNP megyei eredményei az MPP 2008-as eredményeivel való összehasonlításban lehetnek érdekesek: Kovászna megyében az eddigi 9 MPP-s tanácsos helyett 4 EMNP-s és 3 MPP-s, Hargita megyében a 10 MPP-s helyett 4 MPP-s és 3 EMNP-s jutott be a megyei tanácsba. A két párt tehát együttesen öt mandátummal maradt el az MPP négy évvel ezelőtti eredményétől, az RMDSZ teret nyert velük szemben. Míg Hargita megyében enyhe MPP fölény, Kovásznában ennek fordítottja látszik. Más megyei tanácsokba a kis magyar pártok az idén sem tudtak bejutni – akárcsak az MPP sem 2008-ban. Megemlítendő még az a tény, hogy az EMNP

egyedül a megyei tanácsokra leadott szavazatok tekintetében tudta maga mögé utasítani az MPP-t (44276 szavazat a 36671-gyel szemben). Ez azért érdekes, mert azt tükrözi, hogy politikai alternatívaként a Néppárt vonzóbbnak tűnt az RMDSZ-ből kiábrándultak számára, annak ellenére, hogy gyenge szervezeti kiépítettsége miatt sok helyen nem tudott vonzó helyi jelöltekkel állítani (vagy nem akart szembeszállni a másik két párt népszerű jelöltjeivel, ahol borítékolható volt a kudarc).

A magyar eredmények számszerűen a polgármesterek esetében is jobbak, mint a 2008-asok (akkor az RMDSZ 184, az MPP pedig 11 polgármesteri tisztséget nyert). A növekmény jelentőségét azonban elhomályosítja az a tény, hogy az RMDSZ elveszített néhány fontos várost, ahol a magyar lakosság ugyan már nincs többségben, ám jelentős részét teszi ki a lakosságnak. A legnagyobb veszteség egyértelműen Szatmárnémeti, de szintén leváltották az RMDSZ-es polgármestert Tasnádon, Szászrégenben és a Temes megyei Zsombolyán, míg az egyetlen ellentétes előjelű váltás a Bihar megyei Margittán történt, ahol az RMDSZ-es jelölt megverte a korábbi román nemzetiségű polgármestert. Nem sikerült ugyanakkor „visszaszerezni” Marosvásárhelyt, ahol továbbra is Dorin Florea maradt a városvezető. Ezen eredmények (és a Szatmár, illetve Maros megyei tanácselnöki kudarc lehetséges okait a dolgozat utolsó részében vizsgáljuk meg). Magyar szempontból meg kell még említeni, hogy a mindhárom párt által támogatott magyar független jelölt elnyerte a polgármesteri széket a Székelyföldön található, ám román többségű Balánbányán, ahol korábban román volt a polgármester.

Említettük már korábban, hogy Kolozsváron és Marosvásárhelyen az RMDSZ megállapodott a PDL-vel, így a városnak továbbra is lesz magyar alpolgármestere. Nagyváradon és Szatmárnémetiben azonban az USL-nek nincs szüksége az RMDSZ támogatására, a Szövetség itt elvesztette stratégiai előnyös pozícióját. „Az RMDSZ-nek szintén sikerült megtartania az alpolgármesteri tisztséget Aradon, Nagybányán és Zilahon (bár az erőviszonyok alapján utóbbi két városban nem lett volna szükség rá a többséghez), Brassóban azonban elveszítette a tisztséget.”

A székelyföldi városok helyi tanácsának összetétele a magyar-magyar verseny szempontjából fontos, a román pártok itt nem veszélyeztetik a magyar szervezetek kizárólagos befolyását. A fontosabb székelyföldi városok 2008-as és 2012-es eredményeit a 6. táblázatba gyűjtöttük ki.

Látható, hogy a tisztségben levő polgármesterek Kézdivásárhely kivételével megőrizték pozíciójukat, az RMDSZ jelöltje pedig csak Gyergyószentmiklóson nem tudott győzni, a kisváros a Szövetség ellenzékének egyetlen fontos bázisa maradt. Az RMDSZ jelöltjei Csíkszeredában és Sepsiszentgyörgyön is növelni tudták támogatottságukat, Székelyudvarhelyen Bunta Levente nagyjából a négy évvel ezelőtti eredményét hoz-

6. táblázat. A fontosabb székelyföldi városok eredményei

Város	Polgármester 2008 I. forduló	Polgármester 2012	Tanács 2008	Tanács 2012	Mandátum 2008	Mandátum 2012
CsíkSZe- reda	RMDSZ 58,68% MPP 23,84%	RMDSZ 63,73% MPP 12,61% USL 9,4% EMNP 9,29%	RMDSZ 52,93% MPP 27,81%	RMDSZ 61,1% EMNP 10,86% USL 10,75% MPP 9,24%	RMDSZ 12 MPP 7	RMDSZ 13 EMNP 2 USL 2 MPP 2
Gyergyó- szentmiklós	MPP 35,99% RMDSZ 26,25% Független 19,9%	MPP 71,26% RMDSZ 24,33%	MPP 43,34% RMDSZ 32,1%	MPP 52,47% RMDSZ 27,8%	MPP 10 RMDSZ 7	MPP 11 RMDSZ 6
Kézdivá- sárhely	MPP 52,73% RMDSZ 40,63%	RMDSZ 46,23% MPP 25,34% EMNP 23,96%	MPP 44,24% RMDSZ 39,75%	RMDSZ 48,73% MPP 19,26% EMNP 18,83%	MPP 10 RMDSZ 9	RMDSZ 9 MPP 4 EMNP 4
Sepsiszent- györgy	RMDSZ 41,1% MPP 35,99% RSzS 17,22%	RMDSZ 77,75% PNL 10,63% MPP 5,49%	MPP 39,29% RMDSZ 33,24% RSzS 12,99% Független 8,69%	RMDSZ 59,86% EMNP 10,28% PSD 7,61% PNL 6,63% MPP 5,64%	MPP 9 RMDSZ 8 RSzS 3 Függet- len 1	RMDSZ 14 EMNP 2 PSD 2 PNL 2 MPP 1
Székelyud- varhely	RMDSZ 52,92% MPP 41,78%	RMDSZ 53,63% MPP 28,48% EMNP 16,22%	RMDSZ 45,52% MPP 40,32% ZP 9,15%	RMDSZ 52,24% MPP 24,24% EMNP 15,78%	RMDSZ 9 MPP 8 ZP 2	RMDSZ 11 MPP 5 EMNP 3

7. táblázat. A magyar szereplők összesített eredményei országos viszonylatban

	2012						2008								
	MTE		P		HT		MT		HT		MT				
	m.	sz.	m.	sz.	m.	sz.	m.	sz.	m.	sz.	m.	sz.			
RMDSZ	419.028	4.371.524	184	404.657	2195	425.218	89	485.666	2	421.794	203	457.146	2.261	491.864	88
%	5,26	9,75	4,27	2,89	5,44	5,43	6,38	4,95	4,87	3,9	6,38	4,3	5,62	5,52	6,57
MPP	79.135	0	63.069	11	79.238	84.620	19	40.214	0	49.884	7	46.071	266	36.671	7
%	0,99	0	0,72	0,17	1,21	1,08	1,42	0,4	0	0,46	0,22	0,43	0,66	0,41	0,52
EMNP								37.752	0	30.835	2	44.834	214	44.276	7
%								0,38	0	0,28	0,06	0,42	0,53	0,49	0,52
EMNP- MPP								4.454	0	1.487	0	1.737	14	4.826	0
%								0,04	0	0,01	0	0,01	0,03	0,05	0
Magyar össze- sen	498.163	4.434.593	195	483.895	2684	509.838	108	568.086	2	504.000	212	549788	2.755	577.637	102
%	6,25	9,75	4,99	3,06	6,65	6,51	8,07	5,77	4,87	4,65	6,66	5,16	6,84	6,47	7,61

ta. A két kisebb párt egymás elleni eredményeit Gyergyószentmiklós és Sepsiszentgyörgy esetében nem tudjuk összehasonlítani, mivel előbbi városban az EMNP az MPP jelöltjét, utóbbiban pedig az RMDSZ-es Antal Árpád újválasztását támogatta. Mindkét döntésben szerepet játszhatott az, hogy a Néppárt nem kívánt belemenni egy eleve vesztes megméretetésbe, így inkább nem indított jelöltet a választást követő kooperációban reménykedve. A másik három településen a két párt polgármesterjelöltjei együttesen hozták a négy évvel ezelőtti MPP-s jelöltek szavazati arányát. Ki kell azonban emelni, hogy a Néppárt a három fontos város közül, ahol elindult, egyikben sem tudta megelőzni még az MPP jelöltjét sem.

A helyi tanácsok összetételét nézve Gyergyószentmiklóson erősödött az MPP-s többség, amely immár kétharmadosná vált, az RMDSZ ugyanakkor az összes többi tanácsban többségbe került. Kézdivásárhelyen az eddigi MPP-s többséget váltotta RMDSZ-es többség, Csíkszeredában kétharmadosná duzzadt a Szövetség többsége, Sepsiszentgyörgyön az eddigi MPP-s többséget váltotta az RMDSZ kétharmados fölénye, míg Székelyudvarhelyen az eddigi kiélezett helyzet változott RMDSZ-többségre.

A két kisebb párt egymáshoz mért eredményei tekintetében az látszik, hogy – Gyergyószentmiklós kivételével, ahol erősödött az MPP – a két párt egyedül Székelyudvarhelyen tudta megismételni az MPP 2008-as eredményeit. A maradék három településen az MPP és az EMNP együttes eredménye elmarad a négy évvel ezelőtti MPP mandátumainak számától. Csíkszeredában és Kézdivásárhelyen nagyjából azonos a két párt súlya, Székelyudvarhelyen MPP-fölény, míg Sepsiszentgyörgyön enyhe EMNP-előny látszik. Az MPP sepsiszentgyörgyi vesztesége óriási, 9 mandátumból csupán egy maradt a pártnak a helyi tanácsban.

Az MPP összesen négy településen lesz abszolút többségben a helyi tanácsban (ami eggyel kevesebb, mint 2008-ban), ezek a már említett Gyergyószentmiklós mellett Gyergyóújfalu, a Maros megyei Makfalva és a Szatmár megyei Kaplony. Megemlítenéd még, hogy egy olyan település van, ahol az MPP-nek sikerült bejutnia a tanácsba, ám az RMDSZ-nek nem (a Máramaros megyei erősen elszórványosodott Kapnyikbánya). Az EMNP egyetlen tanácsban sem került abszolút többségbe, legjobb eredményeinek a Máramaros megyei Koltó és a Kovászna megyei Maksa számít. Előbbi helyen a 11 mandátumból ötöt szerzett meg (míg az RMDSZ csak kettőt), utóbbiban pedig ugyanannyi mandátumot nyert, mint az RMDSZ, ám a polgármesteri tisztséget is megszerezte. A kis pártok tehát helyi szinten sem tudták igazán megszorogatni az RMDSZ-t.

A részvételi arány és a magyar eredmények

Megállapítható, hogy az országos szinten 56,26 százalékosra becsült részvételi arány nagyjából hét és fél százalékponttal magasabb részvételt jelent a négy évvel korábbinál, és elmondható, hogy az elmúlt tíz évben csak a 2004-es parlamenti és elnökválasztáskor, valamint a 2009-es elnökválasztás második fordulójában született magasabb részvétel ennél. Különösképpen magasnak számít ez a részvétel a helyhatósági választásokon. Amint már utaltunk rá, a magyarázat vélhetően a felfokozott elégedetlenségben, a szavazók azon szándékában rejlik, hogy a volt kormánykoalíció pártjait megleckéztessék. E hangulat azonban a román lakosság körében erőteljesebb lehetett, ami viszont a magyar részvétel szempontjából nem kedvezett.

A megyék szintjére vonatkozó adatok (2. térkép) azt mutatják, hogy a legmagasabb értékeket (immár megszokott módon) Munténiában mérték, a legalacsonyabbat pedig (szintén nem meglepő módon) Bukarestben, ám érdekes módon a moldvai megyékben a részvétel ezúttal viszonylag alacsony maradt, az erdélyinél is alacsonyabb. Hargita és Kovászna megye mintegy két százalékponttal az országos átlag alatt teljesített, és a legtöbb erdélyi megyétől is elmaradt. A két székelyföldi megye részvételi aránya azonban csak részben releváns indikátora a magyar és a román választói aktivitás közti különbségnek, hiszen a nem tömbben élő magyarok nem biztos, hogy hasonlóképpen viselkednek. Ráadásul helyhatósági választásokról lévén szó, egy alacsonyabb magyar részvételnek e két megyében a következményei sem annyira komolyak, mint ha a vegyes lakosságú megyékben és a jelentős magyar kisebbséggel rendelkező nagyvárosokban járulnak a magyarok alacsonyabb arányban az urnák elé, mint a románok.

Az alábbiakban összevetjük a magyar pártok eredményeit a magyar lakosság arányával öt jelentős magyar lakossággal rendelkező erdélyi városban. Etnikai kompozíciójuk szempontjából a városok különböznek: Szatmárnémetiben és Marosvásárhelyen a magyarok ugyan már kisebbségben vannak, ám még elég közel a paritáshoz, Nagyváradon, Kolozsvárott és Zilahon azonban a magyar lakosság már egyértelműen kisebbségben van. Hasonlítanak azonban abban, hogy (talán Zilah kivételével) a magyar eredmény mindenhol a várakozások alatt maradt.

Amennyiben a magyar pártok százalékos eredménye lényegesen magasabb részvétel mellett romlott, elmondható, hogy a magyar veszteséghez jelentősen hozzájárult a részvételi arány növekedése, vagyis az, hogy a növekedés nem volt egyforma mértékű a magyarok és a románok körében. Természetesen ezzel a módszerrel nem tudjuk kiszűrni az etnikai csoportokon átívelő átszavazás lehetőségét, ám ez aggregát adatokon igazából

soha sem lehetséges teljes mértékben, ehhez közvélemény-kutatási adatok lennének szükségesek. Mindazonáltal úgy véljük, az adatokból kirajzolódó mintázatok inkább az eltérő mértékű részvételre utalnak a két etnikum körében, mintsem átszavazásra, vagyis pontosabban arra, hogy a négy évvel korábbihoz képest általánosan véve nem tapasztalhattunk erőteljesebb átszavazást. Az 5. táblázat tartalmazza a magyar pártok százalékos eredményét mind a négy választott tisztség esetében, a magyar lakosság arányát az utolsó két népszámláláson, valamint a részvételi arány változását 2008-ról 2012-re.¹¹ A táblázat bal oldalán a megyeszékhelyek eredményeit, a jobb oldalán pedig a megyei eredményeket tüntettük fel. Az összehasonlítás a 2008-as adatokkal történő egybevetéssel lenne teljes, ezeket az adatokat azonban helyszűke miatt nem közöljük táblázatosan, csupán hivatkozunk rájuk.

Látható, hogy a részvételi arány mind az öt város esetében megnőtt, bár igen eltérő mértékben. A részvétel növekedése Szatmárnémetiben és Nagyváradon volt a leglátványosabb, de Zilahon és Kolozsváron is számottevőnek mondható, míg Marosvásárhelyen alig változott. Megyei szinten Szatmár, Kolozs és Bihar megyében nőtt leginkább a részvétel, de Szilágysági és Maros megyében is lényegesen magasabb volt a 2008-asnál.

A legérdekesebb adatokat különböző szürke árnyalatokkal emeltük ki a táblázatban. A legvilágosabb árnyalattal csak két cella van kiemelve, a Szatmár és Szilágysági megyei tanács elnöke esetében elért magyar eredmény. Látható, hogy ezek az értékek a megyében élő magyar lakosság aránya fölöttiek (ám hozzá kell tennünk, hogy alacsonyabbak a 2008-ban elért 43,3%-nál, illetve 24,62%-nál). Sötétebb árnyalattal a kevésbé kedvező, ám mégsem egyértelműen rossz eredményeket emeltük ki. Ide tartoznak a nagyváradi és marosvásárhelyi eredmények, amelyek valamivel elmaradnak a magyar lakosság aránya mögött, bár nem sokkal. A megyei szintű eredmény ugyanakkor mindkét esetben jobb, mint ami a megyeszékhelyeken született, ám a magyar lakosság arányához viszonyítva csak Maros megyében nevezhető kielégítőnek. Ugyanakkor ebben a három megyében – a szatmárnémeti helyi lista kivételével - nem látunk látványos különbségeket a négy típusú tisztségre leadott szavazatokkal illetően. Véleményünk szerint az, hogy Szatmárnémetiben a polgármesteri (és kisebb mértékben a megyei tanácselnöki eredmény is) meghaladja a listás eredményeket, azt tükrözheti, hogy e két esélyes magyar jelölt román szavazatokat is meg tudott szerezni, miközben a magyar lakosság részvételi aránya elmaradt a románoké mögött. Kolozsváron és Zilahon, ahol a magyar lakosság aránya alacsonyabb, a kép más. Itt ugyanis nem csupán alacsonyabb a magyar

pártok együttes eredménye a magyar lakosság arányánál, hanem a polgármesteri (és Kolozsban a megyei tanácselnöki tisztség) esetében lényegesen jobban elmarad ettől, mint a listák esetében (ezek a legsötétebb szürke árnyalattal kiemelt mezők). Ez egyértelműen stratégikus átszavazásra utal, egy esélyesebb román jelöltre. Kolozsváron a stratégikus szavazásban minden bizonnyal szerepe volt a két román jelölt közötti igen szoros versenynek is.

A 2008-as százalékos eredményekhez viszonyítva lényeges visszaesést látunk mindenhol. Szatmárnémetiben például a négy évvel ezelőtti magyar eredmények nagyjából négy százalékkal haladták meg a magyar lakosság (2002-es) arányát, a két végrehajtó tisztség esetében pedig ennél is többel. Marosvásárhelyen ezzel szemben már akkor is egy hajszállal a magyar arány alatt maradt a magyar pártok összesített eredménye, kivéve talán a két végrehajtó tisztséget, idén azonban ez a különbség tovább fokozódott. A listás választások esetében ez Kolozsváron, Nagyváradon és Zilahon is igaz volt 2008-ban, legalábbis ha a 2011-es népszámlálási eredményhez viszonyítunk, ám Kolozsváron és kisebb mértékben Nagyváradon azt is láthattuk, hogy a végrehajtó tisztségek esetében stratégiai átszavazás már 2008-ban is volt. Zilahon ellenben csak a polgármesteri szavazatok maradtak el lényegesen a magyar lakosság arányától, ennek az lehet a magyarázata, hogy Szilágysági megyében reális esélye volt 2008-ban az RMDSZ-nek a megyei tanácselnökség megszerzésére, és ezt a választók is tudatosították. Ugyanakkor az átszavazás ellenére a polgármesteri eredmény 2012-ben Nagyváradon és Kolozsváron is jobb lett a 2008-ashoz képest (19,98%, illetve 7,85%), ez minden bizonnyal a jobb jelölteknek volt köszönhető. Ez azért is figyelemreméltó, mert a polgármestereket idén már egyetlen fordulóban, egyszerű többséggel választották, ami még inkább stratégikus szavazásra serkent.

Az elemzésből levonható néhány fontos következtetés. Elsősorban úgy tűnik, hogy az elnyert pozíciók szempontjából gyengébb 2012-es magyar eredmény abból adódott, hogy a magyarok részvétele nem nőtt akkora mértékben 2008-hoz képest, mint a románoké. Ugyanakkor a két választáson elért magyar százalékos eredmények összehasonlítása azt is sugallja, hogy nem az ideai eredmény volt kivételesen rossz, hanem inkább a négy évvel korábbi eredmény született szerencsés körülmények között. Ez leginkább Szatmárnémetire igaz, de kisebb mértékben Maros és Szatmár megyére is. Másodsorban, bár ezzel az elemzéssel nem tudtuk biztosan kimutatni, hogy az átszavazás, vagy az alacsonyabb magyar részvétel okozta-e a négy évvel korábbinál gyengébb eredményeket, mégis a második magyarázat tűnik valószínűbbnek, a legnagyobb százalékos visszaesés ugyanis éppen ott következett be, ahol a részvétel leginkább

¹¹ A részvételi növekmény százalékokban, nem százalékpontokban van kifejezve.

megugrott. Harmadsorban a magyarok körében nem lebecsülhető mértékű stratégiai szavazás is kimutatható a végrehajtó tisztségek esetében. Egyértelmű, hogy az esélytelen magyar jelöltek hátrányos helyzetben vannak, ám a kolozsvári és nagyváradi polgármesteri eredmények azt is jelzik, hogy az expresszív vagy stratégiai szavazás mértéke nagymértékben függ a jelöltek személyes kvalitásaitól is, sőt, az itt kiválasztott városok adatai alapján akár arra is lehetne következtetni, hogy a jelöltek személye fontosabb, mint a választási rendszer. Természetesen messzebbmenő következtetések levonásához az itt vázoltnál lényegesen részletesebb és átfogóbb elemzésekre van szükség.

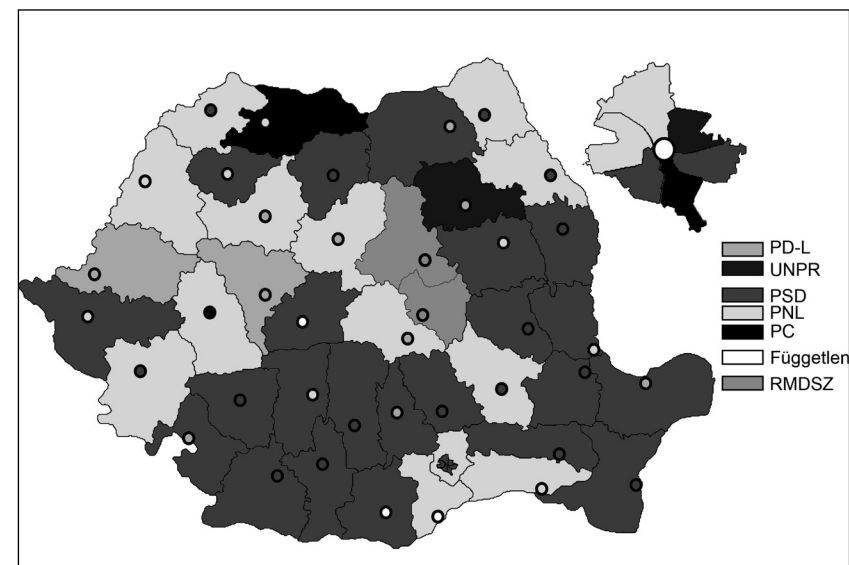
Összegzés, konklúziók

A 2012-es helyhatósági választások legfontosabb eredménye az, hogy az alig egy hónappal a választások előtt kormányra került USL szövetség fölényes győzelmet aratott a korábban kormányzó PDL fölött. A vereség azonban nem tekinthető megsemmisítőnek, a PDL egyrészt meg tudott tartani néhány fontos megyét és megyeszékhelyt, másrészt pedig elkezdett dolgozni egy jobb-közép pólus kialakításán, amely valamelyest ellensúlyozhatja az USL jelenlegi erejét az őszi parlamenti választásokon.

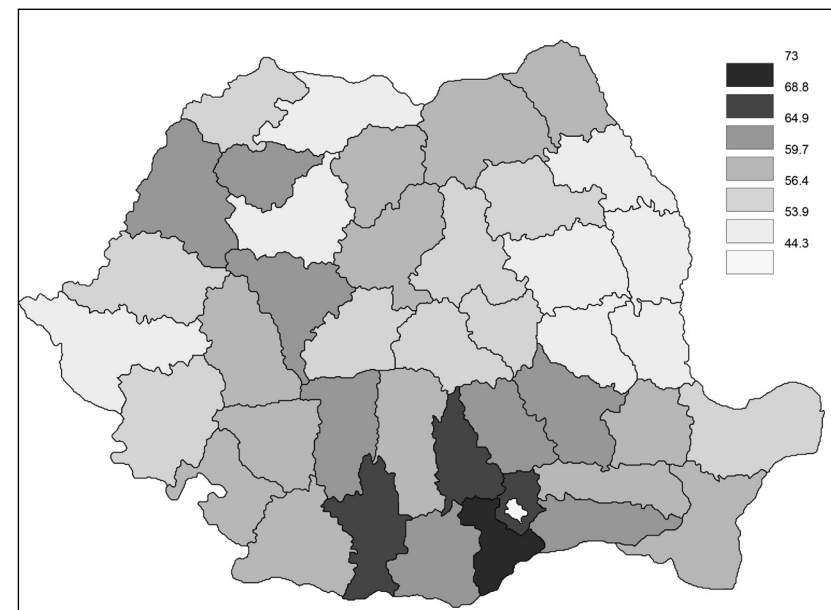
A Dan Diaconescu nevével fémjelzett ultrapopulista párt ugyan meglepően konzisztens eredményt mutatott fel az egész országban, ám az őszi választásokon éppen ez a földrajzilag viszonylag egyenletes támogatottság lesz a vesztesége, ugyanis ezzel az egyéni választókerületekben nehezen rúghat labdába. Bár azt egyértelműen nem lehet bizonyítani egy ehhez hasonló egyszerű elemzéssel, hogy a PP-DD leginkább a PDL-ből kiábrándult választóknak köszönheti sikerét, amennyiben a hipotézis mégis igaz, könnyen előfordulhat, hogy őszi ezek a választók ismét stratégiai megfontolások szerint fognak szavazni és visszatérnek az esélyesebb PDL-hez. Ez tovább csökkentheti a két politikai blokk közötti távolságot, ám az USL győzelme ennek ellenére is borítékolható, csupán annak mértéke kérdéses. Szintén kérdéses ugyanakkor, hogy az ideológiailag oly heterogén pártszövetség mennyire bizonyul majd életképesnek hosszabb távon.

Magyar szempontból a választási eredmények számszerűen jobbak a négy évvel korábbiaknál, kivéve a megyei tanácselnöki pozíciókat, ahol az RMDSZ mandátumai megkezdődtek. Ugyanakkor az a tény, hogy az RMDSZ több polgármestert juttatott hivatalba az idén nem feltétlenül kompenzálja a Szatmárnémetiben és más hasonló városokban elszenvedett veszteséget. A növekmény ugyanis többnyire olyan magyar többségű településeken keletkezett, ahol eddig is magyar volt a polgármester, csak nem

A megyei tanácsok és megyeszékhelyek eredményei

Becsült részvételi arány a 2012-es helyhatósági választásokon (21:00 óra)

8. táblázat. A magyar pártok eredményei négy magyarlakta városban – a részvételi arány hatása

részvétel növekedés (%)	megyeszékhely	megyeszékhely							megye			részvétel növekedés (%)
		magyar 02	magyar 11	MTE	P	HT	MTE	MTE	magyar 02	magyar 11		
3,52	Marosvásárhely			39,93	37,26	37,07	37,91	34,87			Maros	6,37
					2,63	2,44	2,21					
				2,69	1,67	2,36	1,96	4,05				
		46,73	44,87	42,62	41,56	41,86	42,08	38,92	39,30	37,82		
33,58	Szatmárnémeti			37,17	37,99	34,16	35,44	34,71			Szatmár	15,91
				1,10		1,36	1,36	1,51				
				0,50	0,86	0,61	0,59	1,12				
		39,34	37,62	38,77	38,85	36,13	37,39	37,34	35,19	34,5		
26,34	Nagyvárad			17,85	18,86	17,32	17,20	20,15			Bihar	13,52
				3,54	2,67	3,64	3,95	2,98				
		27,58	24,51	21,38	21,53	20,96	21,15	23,13	25,96	25,18		
15,6	Kolozsvár			11,24	9,24	12,94	12,93	11,51			Kolozs	14,15
				1,31	1,15	1,65	1,51	1,44				
		18,96	15,97	12,55	10,39	14,59	14,44	12,95	17,40	15,69		
14,17	Zilah			12,07	8,09	11,04	11,70	20,70			Szilágy	9,05
				2,03	2,01	2,19	1,95	2,01				
				0,84	1,13	0,97	0,90	0,82				
		17,51	16,40	14,93	11,23	14,20	14,56	23,53	23,05	23,25		

RMDSZ színekben. Ugyanakkor az RMDSZ kudarca az etnikailag vegyes nagyobb és kisebb városokban nem feltétlenül a Szövetség hibájából következett be, sokkal inkább az látszik meghúzódni az eredmény mögött, hogy a részvételi arány a románok körében sokkal jelentősebben megnőtt, mint a magyarok körében. Szatmárnémeti és más városok elvesztése úgy is értelmezhető, hogy négy évvel korábban volt kivételesen kedvező a választási helyzet, és nem az idén volt kivételesen kedvezőtlen.

Az immár hármassá vált magyar-magyar verseny nem vezetett az erőviszonyok jelentős átrendeződéséhez a magyar közösségen belül. Az RMDSZ továbbra is a magyar választók mintegy 85-86 százalékának bizalmát élvezzi, míg a maradék, amit 2008-ban az MPP vitt el, nagyjából egyenlő mértékben megoszlik a két kisebb párt között. A kis pártok egyike esetében sem beszélhetünk sikeres választásról. Az MPP nem tudta megtartani 2008-as pozícióit, a Néppárt pedig nem felelt meg azoknak a felfokozott várakozásoknak, amelyek a siker mércéjét abban állapították meg, hogy megismételje vagy esetleg meg is javítsa az MPP négy évvel ezelőtti eredményeit. Nem állt be jelentős változás az eredmények földrajzi eloszlásában sem, a két kis párt idén sem tudott igazából kitörni a Székelyföldről, ahogyan az MPP sem 2008-ban. Emiatt a két kis pártnak komolyan el kell gondolkodnia a jövőbeli együttműködésen, ellenkező esetben az RMDSZ továbbra is különösebb következmények nélkül ignorálhatja őket. A helyhatósági választáson kialakult erőviszonyok mellett ugyanis az őszi parlamenti választásokon az RMDSZ számára semmilyen kiegyezési kényszer nincs, hiszen van elegendő olyan egyéni választókerület, amelyben van akkora magyar többség, amely mellett simán versenyezni lehet a magyar képviselőt különösebb kockázatátása nélkül.